

'Hoezo, toneel moet ergens over gaan?'

Atelier, zo heet de nieuwe voorstelling die Damiaan De Schrijver, Peter Van den Eede en Matthias de Koning vanaf morgen spelen in het Brusselse Kaaitheater. Daarin bouwen ze – letterlijk – hun eigen kunstgeschiedenis.

EVELYNE COUSSENS

Zijt zij die mosselen al tegengekomen?" Drie mannen rommelen door een stapel rekwisieten. Ze vissen er fluks een kammetje, een gedeukte theepot en een zakje aardappelen uit op. Maar mosselen? Nog niet tegengekomen in het Kaaitheater.

Vanaf morgen spelen ze hier in Brussel de voorstelling *Atelier*, of beter gezegd: bouwen ze *Atelier*, want ze zullen hun best doen om zo weinig mogelijk te spelen. Ze zullen beelden scheppen en die weer afbreken, om zo hun publiek mee te nemen in de geschiedenis, de kunst, hun kunstgeschiedenis. Zonder woorden, en dat is een uitdaging, geeft Van den Eede toe, "want als wij samen op een podium staan, wordt het al snel een komedie".

Ze kennen elkaar al lang. Matthias de Koning van Maatschappij Discordia is in de late jaren 80 mentor van Damiaan De Schrijver, die met drie kompanen Tg STAN opricht in 1989, hetzelfde jaar waarin Van den Eede begint met

Compagnie de Koe. Een van de mooiste samenwerkingen is *Vandeneede vandeschrijver vande-koningenderot* (2001), waarin ze uitleggen wat het vak van de toneelspeler inhoudt – intussen op een briljante manier toneelspelend. Zeggen én doen tegelijk, dat is altijd hun dada geweest. In *Atelier* moeten de daden voor zich spreken. Maar hoe ziet het atelier van een toneelspeler eruit? Hoe ziet de plek eruit waar 'het' ontstaat, waar gedachten, beelden en ideeën samen gaan knetteren? Het kan bijna niet anders dan dat het een *mentale* plek is.

"Het atelier van de toneelspeler is zijn geheugen", zegt De Koning. De uitdaging van *Atelier* is om die plek concreet te maken, want wie zijn ideeën wil delen, moet ze tastbaar maken. De Schrijver: "Je kunt wel dagenlang met elkaar spreken over een kachel, maar op een gegeven moment moet iemand een kachel halen, zodat je ziet wat die veroorzaakt."

En dus zeulen de drie met dozen vol spullen die ze ordenen op grote metalen stellingen. Van den Eede: "Natuurlijk doen de technici dit efficiënter. Maar het is onze vorm van concentratie, aangezien wij niet repeteren." De handen moeten uit de mouwen. Straks bouwen ze samen twee tribunes, want het publiek zal vanuit twee perspectieven naar de spelers en elkaar kijken.

Politiek theater

Nee, dat is geen aanslag op hun 'intieme wereld', zegt De Schrijver: voor een toneelspeler liggen de zaken anders dan voor beeldende kunstenaars. Het atelier van een toneelspeler is

per definitie open, omdat er zonder publiek eenvoudigweg geen kunstwerk is. Plots gaat het over het begrip 'politiek theater', heel anders dan het praattheater dat Nederland momenteel overspoelt, zegt De Koning: "Er worden vandaag letterlijke verhaaltjes verteld over de grote conflicten van onze tijd. In Nederland zegt men dat toneel 'ergens over moet gaan'. Dat vind ik een aanmatigende stelling."

Het politieke in het toneel van Van den Eede, De Koning en De Schrijver zit niet in wat wordt gezegd, maar in het contact met het publiek, in het activeren van hun blik, in het ontstaan van gedeelde verwondering. En ook: in het idee dat een atelier een vrije ruimte is waar zelfs het nutteloze 'nuttig' kan zijn, al is het dan een nut dat veraf staat van productiviteit en efficiëntie. Van den Eede: "Het is een schmerzzone tussen stappen en dansen, tussen spreken en zingen. Onhandigheid is in een atelier belangrijker dan handigheid." De Koning: "Je doet er uitvindingen, verliest tijd, loopt ergens tegenaan. Je zoekt naar metaforen."

'Als ik aardappelen zie, denk ik aan Van Gogh, maar misschien denk jij aan koken. Dat is prima'

DAMIAAN DE SCHRIJVER
THEATERMAKER

Maar zorgen die metaforen niet voor een drempel? Moet je een wandelende kunstencyclopedie zijn om *Atelier* te begrijpen? De Schrijver: "Absoluut niet. Als ik aardappelen zie, denk ik aan Van Gogh, maar misschien denk jij aan koken. Dat is prima. Wij geven een aanzet tot scènes, de rest doet de verbeelding. Op een gegeven moment takelen we Peter op voor een kruisiging, met een groots, barok effect. Je kunt denken aan Rubens, maar nog voor je daarvoor de tijd hebt, ontmantelen we het beeld weer. Omdat we geen Rubens willen tonen, maar een flits van hoe zo'n schilderij tot stand komt." De Koning: "Een kunstwerk laten zien is niet leuk. Laten zien hoe een kunstwerk werkt is dat wel."

Intussen staan de spots klaar om omhoog te hangen en lijnen de technici af waar de tribunes moeten komen. Langzaam loopt de ruimte vol. En kijk, zelfs de mosselen komen intussen boven water – De Schrijver steekt ze triomfante-lijk in de lucht. Niet alleen hun spel met Broodthaers is zo gered, maar ook hun eigen plezier, dat van drie spelende mannen. De Schrijver: "Ik hoop vooral dat de fantasie in *Atelier* die van het publiek in gang zet. Zodat het ook bij hen begint te borrelen en te *bougeren*."

Tot 3/3 in het Kaaitheater, Brussel, en van 7/3 tot 9/3 in CAMPO, Gent.

► Damiaan De Schrijver, Peter Van den Eede en Matthias de Koning helpen bij het uitladen van de vrachtwagen.
© FRANCIS VANHEE

